

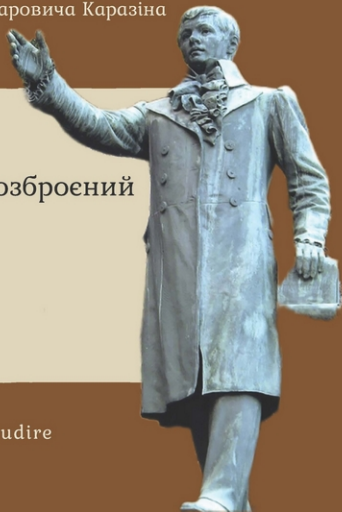
До 250-річчя від дня народження Василя Назаровича Каразіна

"Могутнім може бути тільки народ, озброєний
знаннями..."

В.Н. Каразін

Cognoscere docere erudire

10 лютого 2023 року
виповнюється 250 років від
дня народження Василя
Назаровича Каразіна -
видатного вченого,
громадського діяча,
просвітителя, засновника
Харківського університету.

Зусиллями Каразіна були зібрані 3219 книг, колекція гравюр та естампів. Вони стали основою для бібліотеки університету. Тому Василя Назаровича по праву вважають засновником бібліотеки Харківського університету.

"Бібліотека мала важливе значення у житті університету, як його головний навчально-допоміжний заклад. Від її зростання та функціонування у значній мірі залежала організація його навчальної та наукової діяльності."

Рубинський К.І.

Цікаві факти

1

В.Н. Каразін заснував Харківський університет, коли йому був лише 31 рік.

2

Разом із братом, Іваном Назаровичем, заклав Краснокутський дендропарк, збагативши флору України п'ятдесятьма новими видами рослин.

3

У дитинстві спілкувався зі славнозвісним українським філософом Григорієм Сковородою.

4

Синтезував штучний алмаз задовго до того, як це було зроблено у Франції.

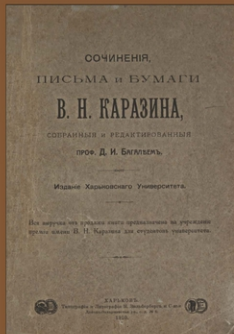
Відкриття університету поклало кінець провінційній історії Харкова. Він став освітнім та культурним центром Слобідської України.

Тут почали видаватися "Український Вісник" і "Український журнал". Саме в Харківському університеті побачили світ уривки з "Енеїди" і "Наталки Полтавки" Івана Котляревського, з повісті "Маруся" Григорія Квітки-Основ'яненка, а також інших українських письменників.

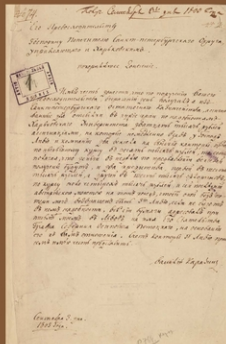

Старий корпус університету

Василь Назарович написав близько 60 наукових робіт

Твори, листи та бумаги
В.Н. Каразіна, зібрані та
відредактовані проф. Д.І. Багалієм

Лист В.Н. Каразіна, 1805 рік

Автограф В.Н. Каразіна

Въ Обществу Харьковскаго Км-
теіи почительно внасилъ
отъ и сотрудики военнаго
офицера, С. С. и К. Василя Каразіна
1838го года, Февраля 24го.

VOLUME 54, NUMBER 4 WINTER 2010

SLAVIC AND EAST EUROPEAN JOURNAL

Published by the American Association
of Teachers of Slavic and East European Languages
AATSEEL of the U.S., Inc.

JAMES T. FLYNN

V. N. Karazin, the Gentry, and Kharkov University

It is easy to ignore the career of Vasilii Nazarevich Karazin, and, indeed, most treatments of imperial Russia do so.¹ When Karazin is mentioned, he is usually described as a rather ridiculous figure, the putative "Marquis Posa" of Alexander I who had a spectacularly short public career, or simply as that "harebrained Ukrainian."² Yet Karazin is hardly unknown; he is almost universally credited with being the founder of Kharkov University and is the subject of a number of works that picture him as an able, active public figure.³ The purpose of the present paper, however, is not to argue Karazin's importance or to decide whether or not he was "harebrained" but to explore his role in the foundation of Kharkov University as a useful case study of the relationship between the autocracy and the gentry in the early nineteenth century. The government of Alexander I attempted a series of reforms in the first decade of the century that were designed and applied in the pattern familiar as "enlightened absolutism."⁴ The reaction of Russian society, primarily the gentry, to Alexander's reforms was at least as important as the reforms themselves in shaping the future of imperial Russia. Karazin and the founding of Kharkov University were not by themselves of crucial significance, but they were important and do provide an excellent example of Alexander's "enlightened absolutism" and its consequences.

In August 1801 Alexander announced plans to open military academies in several cities throughout the empire.⁵ A rescript was sent to the governor

1. For an excellent summary of what is generally known of Karazin, however, see Hugh Seton-Watson, *The Russian Empire, 1801-1917* (Oxford, 1967), pp. 96-101.

2. D. M. Lang, *The First Russian Radical: Alexander Raditshev* (London, 1959), p. 254, uses both terms to describe Karazin. See also Marc Raeff, *Michael Speransky: Statesman of Imperial Russia, 1772-1829* (The Hague, 1957), pp. 23-24.

3. The most important are Ia. V. Alekseev, *V. N. Karazin, amestitel' Khar'kovskogo universiteta: Ego zhizn' i obshchestvennaia deiatel'nost'* (St. Petersburg, 1891); A. G. Shtarskiy, *V. N. Karazin: Ego nachalo i obshchestvennaia deiatel'nost'* (Kharkov, 1955); V. N. Karazin, *Sobremenniki, pis'ma i bumagi*, ed. D. I. Bagalei (Kharkov, 1900); Frank Fadner, *Seventy Years of Pan-Slavism in Russia: Karazin to Danilevskii* (Washington, D.C., 1962), pp. 73-89. See also articles by V. Serebrensky, in *Russkii biograficheskii slovar'* (St. Petersburg), 8: 486-99; D. Bagalei, in *Entsiklopedicheskii slovar'* (St. Petersburg), 14: 424-25; V. I. Semenovskiy, in *Entsiklopedicheskii slovar'*, 7th ed. (Moscow), 25: 439-41. The writings of Karazin are the major source for all these works.

4. See Raeff, *Speransky*, pp. 25-46, especially pp. 41-43.

5. D. I. Bagalei, *Opyt literii Khar'kovskogo universiteta* (Kharkov, 1893-1904),

Матеріали про
В.Н. Каразіна
розміщені в
повнотекстовій базі
даних eLibraryUSA.
Логін та пароль для
доступу можна
отримати, написавши
запит на пошту:
woa.cnb@karazin.ua

пролетарська громадськість і радянська влада спорудили тепер величний пам'ятник українському поетові - революціонеру Т. Г. Шевченкові.

Сама по собі постать „засновника“ Харківського університету навряд чи заслуговує, щоб на ній довго зупинятися, надто за наших часів. Але деякі риси цього діяча, знати в історичному розрізі, не може не привертати уваги сучасної громадськості, як документальна ілюстрація епохи „золотого віку“, як її визначний історик Харківського університету, в центрі якої вони ністять старовину і любовно виписаний до дрібниць словесний портрет їх героя В. Н. Каразіна.

Треба знати до уваги, що В. Н. Каразіна

В. Н. КАРАЗІН І ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

В. Н. Каразіна українські історики приписують болгарське походження і кажуть, що родоначальником Каразіна був графський болгарський Борис. За їх відомостями, син останнього, виходець з Південної Слов'янини, був неспокійна натура і повка. Він емігрував в Росію за Петра I і за свої „бойові подвиги“ дістав у нагороду в Богодухівському воєводстві на Харківщині великі земельні дачі-фундуси і при них 500 кріпаків-селян. Батько Каразіна, який відзначався розумовими від предків неспокійністю, помер 32 років, оставивши десятилітнього сина Василя, що, залишений на обся одного, здобував освіту в приватних дворянських пансіонах і виховувався серед численних поміщицьких дворців, так званих „челяд“, харківів-чоловічі жінок, і усіма побутовими особливостями катерининських часів.

Дійшовши 15-літнього віку, В. Н. Каразіна, записаний відразу після свого народження, як не було звичайно у

дворян (1773—1842) жив в епоху романів Бальзака, між 1789 і 1848 рр., в епоху бурхливого розвитку капіталістичного ладу в Європі.

В буржуазному суспільстві все було викривлено, все поставлено на голову.

Перемога фінансових шахраїв над чесним трудом, талантом і силою характеру; союз між багатством і злочином; звичай злочинного світу на вершині суспільної піраміди — всі ці характерні риси старого суспільства описані Бальзаком з величезною силою („Сцени паризького життя“, „Банк і біда“ куртизанок“).

Знаючи ці обставини, спробуємо накреслити ескізний портрет Каразіна.

дворян, рідомий в один з гвардійських полків (Семеновський), поїхав „на службу“ в свій полк, розташований в Петербурзі, але в нім не хотів сажити за напівського режиму, а вступив до навчальної на той час вищої школи, до „Горного корпусу“. Там він познайомився з окремими астрономії, фізики, ботаніки, хемії, математики, а також із суспільствознавством, новими мовами і навіть з медициною, що кажучи вже про „свисте писмо“, до якого мав з молодих років до старості великий шлюб.

Розчарувавшись під час дворечного перебування в Петербурзі в громадському і, тим більше, державному житті своєї країни, Каразіна звинувачував перекрити свої негативні враження довгою подорожжю по Європейській Росії. І там життя йому не сподобалося. Тоді він, приблизно на 20-му році життя, змінив своє місце і 17.6 року, коли йому виповнило 23 р., одружився, на жаль своїх родичів і знайомих, із своєю кріпачкою.

Матеріали про Василя Назаровича Каразіна в електронному архіві Libraria

Архів української періодики онлайн

В.Н. КАРАЗІН І ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Червоний шлях (журнал) №2 від 01.02.1936, сторінка 146

<http://surl.li/eualr>

К 200-летию Харьковского университета

Н. М. Березюк, В. М. Грамма

Слід добрий і вічний на землі Слобожанській (Іван Назарович Каразін та його нащадки)

Іван Назарович Каразін

У даних нащадків другої половини ХІХ ст. Каразіна, які залишили свій вічний слід на нашій землі, простежується велика свідість розуму, любов до України, відданість своїй справі, прихильність до Харківського університету. Ці люди незалежно від своїх діяльностей представляють цю величезну спадщину розуму та не змінили вірності їй в історико-біографічному, ні у науковому аспекті. У даних, навіть невідомо, які саме розумові здібності цієї родини сім'ї Івана Назаровича Каразіна помітно закріпилися як асистент Харківського університету.

Після смерті Назара Олександровича Каразіна (1783 р.) його старший син Василь, досягнув 19-річного віку, приступив до урочків бігальського мастику в с. Крути. Другий син Назара, який у своїй Олександрії, виховався до поміщика місцевого сина Івана їх мати Варвара Яковлівна.

Іван Назарович Каразін народився у 1780 р. Відомою донню сімейної традиції, котинує до двох синів Івановича Назара, а також

Матеріали про Василя Назаровича Каразіна в електронному архіві eKhNUIR

Березюк Н.М., Грамма В.М. Слід добрий і вічний на землі Слобожанській (Іван Назарович Каразін та його нащадки) / Н.М. Березюк, В.М. Грамма // UNIVERSITATES: Наука и просвещение : Научно-популярный ежеквартальный журнал = Университеты. - 2003. - № 2(14). - С. 26 - 33

<http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/325>

КАРАЗИН, В. Н.
ИЗВѢСТІЕ
О
ФИЛОТЕХНИЧЕСКОМЪ
ОБЩЕСТВѢ,
Составившемся въ Харьковѣ
17 Генваря,
и
ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОМЪ
10 Марша сего 1811 года.

ВЪ ХАРЬКОВѢ,
Въ Университетской Типографіи,
1811 года.

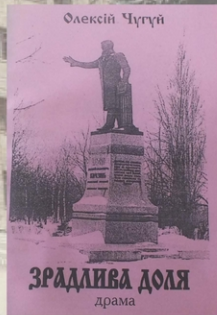
РК

Наукові праці В.Н. Каразіна в електронному архіві eKhNUIR

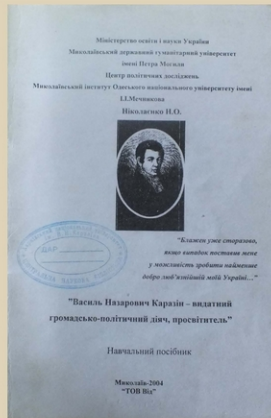
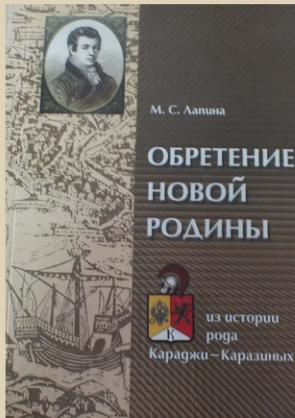
[Каразин В.Н.] Известие о Филотехническом обществе, составившемся в Харькове 17 генваря и Высочайше утвержденном 10 марта сего 1811 года / [В. Н. Каразин]. — Харьков : В университетской типографии , 1811. — 39 с. // Новый способ винокурения посредством водяных паров. (В пользу военных инвалидов) . — Санкт-Петербург , 1816 .

<http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/10924>

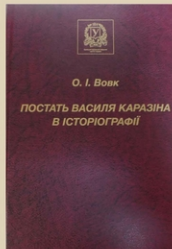

Постать Василя Каразіна у працях дослідників

Постать Василя Каразіна у працях дослідників

Постать Василя Каразіна у працях дослідників

Всі книжки можна переглянути в Центральній науковій бібліотеці.

"Великими людьми я називаю лише тих, хто надав великі послуги людству."

Вольтер

Незліченна кількість випускників університету вдячна засновнику Харківського університету та вважає його великою людиною.